

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAM ORIENTUES
PËR PËRGATITJEN E PROVIMIT KOMBËTAR
TË MATURËS SHETËRORE
PËR GJIMNAZIN**

LËNDA:

TEKNOLOGJI E THELLUAR

Koordinatore: Edlira Sina

VITI MËSIMOR 2011 – 2012

1. UDHËZIME PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT ORIENTUES “TEKNOLOGJIA”, ME ZGJEDHJE TË DETYRUAR

Programi i teknologjisë me zgjedhje të detyruar të gjimnazit ka për mision të kontribuojë në përgatitjen e të gjithë nxënësve për të nxënë gjatë gjithë jetës dhe për ta përdorur në vendimmarrjet që kanë të bëjnë me arsimimin e mëtejshëm apo me tregun e punës.

Teknologjia me zgjedhje është kryesisht një zgjerim i disa linjave të trajtuara në programin bërthamë të teknologjisë. Programi nxit dhe mbështet nxënësit për zhvillimin e aftësive konjitive dhe u mundëson atyre hetimin shkencor, të menduarit problemzgjdhës, krijues dhe kritik.

Programi me zgjedhje është ndërtuar në mënyrë të tillë që të jetë tërheqës për nxënësit. Ai ka karakter të theksuar aplikativ dhe i ndihmon nxënësit që ta konceptojnë teknologjinë si një lëndë që kontribuon në formimin e aftësive të tyre për të bërë kërkime dhe zgjidhur probleme. Nëpërmjet zbatimeve interesante në projekte, në jetën e përditshme dhe në teknikë (inxhinieri, mjekësi, mjedis etj.), ai u krijon mundësitë nxënësve të eksplorojnë rreth profesioneve dhe teknologjive të ndryshme që lidhen me jetën.

Programi orientues për provimin “Teknologji, me zgjedhje të detyruar” në kuadrin e Maturës Shtetërore për vitin shkollor 2011-2012, përbën një dokument të vlefshëm për gjimnazin, nxënësit e interesuar dhe specialistët e përfshirë në procesin e vlerësimit për provimin e Maturës Shtetërore.

Programi orientues i teknologjisë me zgjedhje të detyruar synon vlerësimin e njohurive, aftësive dhe kompetencave të nxënësve në këtë lëndë:

- Siguron informacionin e nevojshëm për mësuesit e teknologjisë së gjimnazit që do të përgatisin maturantët për provimin e teknologjisë, si lëndë me zgjedhje të detyruar në Maturën Shtetërore.
- Pajis nxënësit me materialet kyçe mësimore, *njohuritë, konceptet dhe aftësitë kryesore* që duhet të zotërojnë nxënësit për të përballuar me sukses provimin e teknologjisë si lëndë me zgjedhje të detyruar në Maturën Shtetërore.
- Përbën, gjithashtu, një *dokument zyrtar*, që duhet zbatuar me korrektësi nga specialistët e përfshirë në hartimin e tezës së provimit të teknologjisë.

Programi orientues është strukturuar në bazë të disa rubrikave:

- 1. Linjat dhe nënlinjat që përshkruajnë përmbajtjen e programit.**
- 2. Përshkrimi i linjave dhe nënlinjave me objektivat përkatëse.**
- 3. Tabela e peshave sipas linjave.**

Ky program të shqyrtohet me kujdes dhe korrektësi nga secili prej grupeve të interesuara, sidomos kujdes të bëhet nga specialistët e përfshirë në hartimin e bankës së pyetjeve dhe tezës së provimit të teknologjisë, si lëndë me zgjedhje me zgjedhje të detyruar për Maturën Shtetërore, të cilët nuk duhet të përfshijnë për vlerësim çështje mësimore që nuk janë parashikuar në këtë program.

Vëmendje të tregojnë këta specialistë edhe në lidhje me sigurimin e balancës midis përqindjes që zë secila linjë studimi në këtë program, me përqindjet që zënë këto linja në testin e kontrollit për provim.

Përgatitja e nxënësve për provimin e teknologjisë me zgjedhje të detyruar të bëhet në mënyrë të vazhdueshme, duke përdorur një larmi metodash dhe mjetesh.

Nxënësit duhet të sigurojnë cilësinë e nxënies së çështjeve mësimore, koncepteve teknologjike dhe aftësive të përcaktuara në program.

Materiali burimor mbi të cilin duhet të punojnë nxënësit janë njohuritë, aftësitë dhe shprehjet që kanë marrë nga mësuesit e tyre apo të gjitha burimet që ata kanë përdorur gjatë viteve për shqyrtimin e përmbajtjeve mësimore, të tilla si: tekste të ndryshme që kanë të bëjnë me teknologjinë, internetin etj.

2. TEMATIKA E PËRMBAJTJES SIPAS LINJAVE TË PROGRAMIT

1. **Komunikimi grafik**
2. **Teknologjia e transportit**
3. **Teknologjia e burimeve të energjisë**
4. **Teknologjia e elektricitetit**
5. **Teknologjia e mekanikës**
6. **Teknologjia e ndërtimit**
7. **Teknologjia ushqimore**
8. **Teknologjia e bujqësisë**

3. PËRSHKRIMI DHE PËRMBAJTJA E LINJAVE

LINJA 1: KOMUNIKIMI GRAFIK (Hapjet dhe ndërprerjet e sipërfaqeve)

Përshkrimi i linjës: Në këtë linjë jepen njohuri të mjaftueshme për zgjidhjen e problemeve praktike dhe përgatitjen e shablloneve të prodhimit të artikujve të ndryshëm, që përgatiten prej materialesh në formë fletësh.

Linja	Objektiva
Hapjet dhe ndërprerjet e sipërfaqeve	<ul style="list-style-type: none"> - Të hapë sipërfaqen e bërlylit cilindrik trepjesësh të dhënë në projeksione dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së tij; - të hapë sipërfaqen e piramidës të drejtë me bazë drejtkëndëshe të dhënë në projeksione dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së saj;

	<ul style="list-style-type: none"> - të hapë sipërfaqen e piramidës të drejtë me bazë katrore të prerë pjerrtas të dhënë në projeksione dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së saj; - të hapë sipërfaqen e konit të drejtë të dhënë në projeksione dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së tij; - të hapë sipërfaqen e konit të drejtë të prerë pjerrtas të dhënë në projeksione dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së tij; - të bëjë hapjen e sipërfaqes së konit të pjerrët të dhënë në projeksione dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së tij; - të bëjë hapjen e elementit bashkues të tubit me seksion drejtkëndësh me tubin rrethor të dhënë në projeksione dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së tij; - të ndërtojë vijën e ndërprerë të dy prizmeve me bazë drejtkëndëshe të dhënë në projeksione, të hapë sipërfaqet e tyre dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes së tyre; - të ndërtojë vijën e ndërprerë të dy cilindrave të ndërfutur të dhënë në projeksione, të bëjë hapjen e sipërfaqeve të tyre dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqeve; - të ndërtojë vijën e ndërprerjes së sipërfaqeve të cilindrit të ndërfutur te prizmi me bazë katrore të dhënë me projeksione, të bëjë hapjen e sipërfaqeve të tyre dhe të përgatisë shabllonët e sipërfaqeve; - të ndërtojë vijën e ndërprerjes së dy cilindrave të ndërfutur pjerrtas, të dhënë në projeksione, të hapë sipërfaqet e tyre dhe të përgatisë shabllonet e sipërfaqeve; - të ndërtojë vijën e ndërprerjes të prizmit me bazë katrore të ndërfutur te koni të dhënë në projeksione; - të ndërtojë vijën e ndërprerjes së sipërfaqeve të cilindrit të ndërfutur te koni të dhënë në projeksione, të realizojë hapjen e sipërfaqeve të tyre dhe të përgatisë shabllonin e sipërfaqes.
--	---

LINJA 2: TEKNOLOGJIA E TRANSPORTIT

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë përshkruan veçoritë e teknologjisë së transportit, sistemet kryesore të tij, mjetet lëvizëse që përdoren në lloje të ndryshme transporti, si dhe sistemet kryesore nga të cilat ndërtohen këto mjete.

Linja	Objektiva
Teknologjia e transportit	<ul style="list-style-type: none"> - Të rendisë elementet përbërëse të sistemit të transportit e të japë shembuj për to; - të rendisë nënsistemet e transportit e të tregojë funksionet e tyre; - të përshkruajë veçoritë e mjeteve të transportit tokësor, rrugor dhe hekurudhor; - të përshkruajë veçoritë e mjeteve të ndryshme të transportit ujor; - të përshkruajë veçoritë e mjeteve të ndryshme të transportit ajror; - të tregojë pjesët kryesore të motorëve me djegie të brendshme; - të tregojë si realizohen proceset e një cikli që zhvillohet në motorët me djegie të brendshme; - të japë shembuj të lëvizjes së mjeteve me energji të erës, diellore, elektrike dhe bërthamore; - të përshkruajë sistemet e transmisionit, komandimit dhe drejtimit të mjeteve të transportit; - të përshkruajë sistemet e varjes së mjeteve të transportit; - të përshkruajë sistemet strukturore të mjeteve të transportit.

LINJA 3: TEKNOLOGJIA E BURIMEVE TE ENERGIJISE

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë përshkruan kuptimin dhe veçoritë e teknologjisë së burimeve të energjisë, sistemet kryesore të kësaj teknologjie, rëndësinë dhe përdorimet e tyre në ekonomi dhe në jetën e përditshme.

Linja	Objektiva
Teknologjia e burimeve të energjisë	<ul style="list-style-type: none"> - Të tregojë cilat janë format dhe llojet kryesore të energjisë, si dhe burimet e tyre fillestare; - të rendisë elementet përbërëse të një sistemi teknologjik tipik për burimet e energjisë; - të tregojë parimet e funksionimit dhe veçoritë ndërtimore të sistemeve teknologjike kryesore që bëjnë shfrytëzimin e energjisë së erës, të Diellit, të ujërave e të lëndëve të djegshme, të energjisë bërthamore etj.; - të tregojë cilat janë burimet e energjisë që do të kenë përparësi në të ardhmen dhe të shpjegojë arsyet.

LINJA 4: TEKNOLOGJIA E ELEKTRICITETIT

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë përshkruan kuptimin dhe veçoritë e teknologjisë së elektricitetit, sistemet kryesore për prodhimin, transformimin, transportimin, shpërndarjen dhe përdorimin e energjisë elektrike dhe tregon rëndësinë dhe përdorimet e kësaj teknologjie në ekonomi dhe në jetën e përditshme.

Linja	Objektiva
Teknologjia e elektricitetit	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë sistemet kryesore të prodhimit të energjisë elektrike (centralet elektrike, burimet kimike) dhe veçoritë e prodhimit të energjisë elektrike në Shqipëri; - të përshkruajë rrjetet e tensionit të ulët e të lartë të shpërndarjes së energjisë elektrike, si dhe për veçoritë e shtrirjes së rrjeteve elektrike në mjedise të banuara; - të përshkruajë parimin e punës, ndërtimin dhe funksionimin e pajisjeve elektroshtëpiake kryesore; - të përshkruajë parimin e punës, ndërtimin dhe funksionimin e elementeve kryesore të instalimit elektrik të banesës; - të tregojë rreziqet që vijnë nga rryma elektrike dhe të shpjegojë masat mbrojtëse.

LINJA 5: TEKNOLOGJIA E MEKANIKËS

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë përshkruan kuptimin e teknologjisë së mekanikës dhe rëndësinë e saj në zhvillimin ekonomik dhe shoqëror, si dhe analizon veçoritë konstruktive e funksionale të sistemeve e makinave të mekanikës, që janë më të përdorshme në përpunimin mekanik, në ekonomi dhe në jetën e përditshme.

Linja	Objektiva
Teknologjia e mekanikës	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë elementet e sistemit teknologjik mekanik dhe pjesët përbërëse të tyre (sistemin motor, sistemin transmetues dhe sistemin zbatues); - të përshkruajë parimin e punës, ndërtimin dhe funksionimin e transmisioneve mekanike kryesore dhe tregojë zbatimet e tyre; - të përshkruajë proceset dhe makinat kryesore që përdoren për përpunimin mekanik të detaleve, me anë të heqjes së ashklës (prerja, shpimi, tornimi, frezimi, retifikimi etj.).

LINJA 6: TEKNOLOGJIA E NDERTIMIT

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë përshkruan kuptimin e teknologjisë së ndërtimit dhe rëndësinë e saj në zhvillimin ekonomik dhe shoqëror, si dhe analizon veçoritë konstruktive e funksionale të sistemeve teknologjike të ndërtimit. Gjithashtu, përshkruan arkitekturën, konstruksionet e rrjetave inxhinierike, makinat e ndërtimit, urbanistikën dhe zhvillimin e banesës.

Linja	Objektiva
Teknologjia e ndërtimit	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë llojet, veçoritë dhe elementet e ndërtesave, çfarë kushtesh duhet të plotësojnë dhe si klasifikohen ato; - të përshkruajë strukturat, elementet konstruktive, plotësuese, funksionale dhe estetike të ndërtesave; - të lexojë planimetri, pamje dhe prerje ndërtesash të thjeshta, si dhe projekte të thjeshta arkitektonike; - të përshkruajë veçoritë dhe përdorimet e materialeve të ndërtimit; - të tregojë cilat janë rrjetat e instalimeve kryesore shtëpiake dhe të përshkruajë si funksionojnë; - të përshkruajë urbanistikën dhe për elementet strukturore të qendrave të banimit; - të paraqesë prirjet e zhvillimit të teknologjisë së ndërtimit në të ardhmen dhe ndikimin që do të ketë për ekonominë dhe shoqërinë e së ardhmes.

LINJA 7: TEKNOLOGJIA USHQIMORE

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë përshkruan kuptimin e teknologjisë ushqimore dhe rëndësinë e saj në zhvillimin ekonomik dhe shoqëror, si dhe analizon veçoritë konstruktive e funksionale të sistemeve të teknologjisë ushqimore që kanë të bëjnë me proceset e prodhimit, konservimit, ambalazhimit etj.

Linja	Objektiva
Teknologjia ushqimore	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë inputet dhe produktet kryesore të teknologjisë ushqimore; - të përshkruajë metodat dhe proceset kryesore të parapërgatitjes së inputeve, si dhe të përpunimit, ambalazhimit dhe ruajtjes së produkteve ushqimore; - të rendisë masat teknologjike që merren për garantimin e cilësisë dhe sigurisë së produkteve ushqimore.

LINJA 8: TEKNOLOGJIA E BUJQESISE

Përshkrimi i linjës: Kjo linjë përshkruan kuptimin e teknologjisë së bujqësisë dhe rëndësinë e saj në zhvillimin ekonomik dhe shoqëror, si dhe analizon veçoritë konstruktive e funksionale të sistemeve të teknologjisë bujqësore që kanë të bëjnë me proceset e prodhimit të produkteve bujqësore etj.

Linja	Objektiva
Teknologjia e bujqësisë	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë drejtimet kryesore të bujqësisë, si dhe nënsistemet teknologjike përkatëse; - të përshkruajë metodat dhe proceset kryesore të bujqësisë (punimi i tokës, plehërimi, ujitja, kullimi, mbjellja, kultivimi, mbledhja e prodhimit, transportimi etj.); - të përshkruajë metodat dhe proceset kryesore të blegtorisë (të ushqyerit, riprodhimi, shërbimet e tjera të kafshëve dhe shpendëve bujqësore).

PESHAT E LINJAVE TË PROGRAMIT ORIENTUES TEKNOLOGJIA 12 –të ME ZGJEDHJE TË DETYRUAR

Nr.	Linjat	Titulli i linjës	Peshat %
1	Linja 1	Komunikimi grafik	27%
2	Linja 2	Teknologjia e transportit	14%
3	Linja 3	Teknologjia e burimeve të energjisë	13%
4	Linja 4	Teknologjia e elektricitetit	13%
5	Linja 5	Teknologjia e mekanikës	10%
6	Linja 6	Teknologjia e ndërtimit	8%
7	Linja 7	Teknologjia ushqimore	8%
8	Linja 8	Teknologjia e bujqësisë	7%

TOTALI: 100%